

Facultade de Bioloxía

Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Formación Profesional. Formación e Orientación Laboral

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V02M066V08101	Orientación e Función Titorial	1c	3.5
V02M066V08102	Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario	1c	4.5
V02M066V08103	Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos	1c	4.5
V02M066V08104	Sistema Educativo e Educación en Valores	1c	3.5
V02M066V08225	A Formación Profesional	1c	8
V02M066V08227	Innovación Docente e Iniciación á Investigación na Formación Profesional	1c	6
V02M066V08229	Formación e Orientación Laboral	2c	12
V02M066V08301	Prácticas Externas	2c	12
V02M066V08401	Traballo Fin de Máster	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Orientación e Función Titorial				
Materia	Orientación e Función Titorial			
Código	V02M066V08101			
Titulacion	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Formación Profesional. Formación e Orientación Laboral			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Lingua impartición				
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Fernández Guerra, Ernesto			
Profesorado	Barreira Arias, Alberto José Fernández Guerra, Ernesto Gutierrez Manjón, Teresa de Jesús Rodicio García, María Luisa			
Correo-e	efguerra@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia “Orientación e Función Titorial”, está integrada no módulo común do Máster Universitario para o Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. O contido curricular desta materia pretende ser unha ferramenta eficaz, práctica e operativa para o estudante -futuro docente- ó tratar de situar os procesos de orientación e tutoría na labor educativa diaria, así como establecer planes e programas de acción titorial partindo dun plantexamento educativo inclusivo e altamente persoalzado en colaboración cos equipos docentes, estudantes e familias.			
Competencias				
Código				Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.			- saber
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.			- saber - saber facer
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.			- saber - saber facer
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.			- saber facer
CG9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos			- saber
CG11	Desenvolver as funcións de tutoría e orientación dos estudantes de maneira colexiada.			- saber facer - Saber estar / ser

CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.	- saber facer
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.	- saber
CE2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.	- saber
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	- saber facer
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber - saber facer
CE7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, tutoría e orientación académica e profesional.	- saber facer
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	- saber facer
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber facer
CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	- saber facer
CE12	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.	- saber facer
CE21	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.	- saber facer - Saber estar / ser
CE24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.	- saber - saber facer
CE25	Analizar criticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.	- saber facer - Saber estar / ser
CE30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.	- saber facer
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	- saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer, comprender e desenvolver os fundamentos teóricos (conceptuais, lexislativos) sobre os que se asenta a orientación e a función tutorial, así como as súas relacións coa función docente.	CG1 CG4 CG6 CG7 CG9 CG11 CG18 CE7 CE8 CE25 CT1 CT3

Analizar e valorar a importancia da orientación e da tutoría como un factor de calidade no ensino en secundaria, sensibilizando ó profesorado da necesidade da súa participación activa.	CG1
	CG4
	CG6
	CG7
	CG9
	CG11
	CG18
	CE2
	CE4
	CE12
	CE21
	CE25
	CT2
Comprender a organización e a estrutura do Plan de Acción Titorial para un centro de ensinanza secundaria	CG1
	CG4
	CG6
	CG7
	CG9
	CG11
	CG18
	CE3
	CE7
	CE9
	CE24
	CE31
Deseñar e aplicar estratexias e programas de atención á diversidade do alumnado, así como de apoio ás familias.	CT1
	CT2
	CG1
	CG4
	CG6
	CG7
	CG9
	CG11
	CG18
	CE1
	CE3
	CE4
Coñecer e aplicar algunhas técnicas e instrumentos de traballo a empregar na realización da labor titorial.	CE9
	CE10
	CE12
	CE30
	CT1
	CT3
	CG1
	CG4
	CG6
	CG7
	CG9
	CG11
	CE4
	CE7
	CE21
	CE30
	CE31
	CT1
	CT3

Promover e manter a comunicación coa familia e o entorno. informando e asesorando nos diversos ámbitos da orientación e a acción tutorial.

CG1
CG4
CG6
CG7
CG9
CG11
CG18
CE7
CE8
CE9
CE10
CE12
CT1
CT3

Contidos

Tema

1.- Bases conceptuais do ámbito disciplinar.

2.- Bases lexislativas da orientación e función tutorial.

3.- Diagnóstico, prevención e intervención nas dificultades de aprendizaxe e da atención á diversidade.

4.- Programas e estratexias de intervención para a atención á diversidade.

5.- Medidas de atención á diversidade e adaptacións curriculares.

6.- Deseño e desenvolvemento do Plan de Acción Tutorial. Estratexias e técnicas de orientación na tutoría.

7.- A participación das familias en centros e a súa orientación.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	2	4	6
Foros de discusión	0	2	2
Sesión maxistral	8	16	24
Titoría en grupo	2	0	2
Actividades introdutorias	1.5	0	1.5
Traballos de aula	4	8	12
Outros	0	40	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricase/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como presentar a materia.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante
Outros	Traballos e proxectos a desenvolver de xeito autónomo por parte do alumno, individualmente ou en grupo.

Atención personalizada			
Metodoloxías		Descrición	
Titoría en grupo			
Traballos de aula			
Outros			
Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	10	CG1
			CG4
			CG6
			CG7
			CG9
			CG11
			CG18
			CE1
			CE2
			CE3
			CE4
			CE7
			CE8
			CE9
			CE10
			CE12
			CE21
			CE24
			CE25
			CE30
CE31			
CT1			
CT2			
CT3			
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.	10	CE25
			CE31
			CT3

Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	30	CG1
			CG4
			CG6
			CG7
			CG9
			CG11
			CG18
			CE1
			CE2
			CE3
			CE4
			CE7
			CE8
			CE9
			CE10
			CE12
			CE21
			CE24
			CE25
			CE30
			CE31
			CT1
			CT2
			CT3
Outros	TRABALLOS E PROXECTOS: O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	50	CG1
			CG4
			CG6
			CG7
			CG9
			CG11
			CG18
			CE1
			CE2
			CE3
			CE4
			CE7
			CE8
			CE9
			CE10
			CE12
			CE21
			CE24
			CE25
			CE30
			CE31
			CT1
			CT2
			CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

<div>- Para acadar unha avaliación continua positiva, dada a modalidade de ensino presencial do Master, esíxese a todo<div><div>alumnado unha asistencia presencial dun mínimo do 80% das sesións (admisible a falta do 20% das horas) ademaisda<div><div>realización e entrega de tarefas ponderables.<div><div>- Os prazos

de entrega das actividades, traballos, etc. serán comunicados na clase no momento oportuno.

É necesario respetar estritamente para ser cualificados na avaliación continua. - O alumnado que non obteña unha avaliación continua positiva sobre os parámetros expostos anteriormente, poderá presentarse a unha proba escrita (data marcada no calendario do mestrado para exames oficiais) sobre todos os contidos traballados. Esta proba estará baseada na rigurocidade e profundización dos coñecementos e competencias acadadas polos alumnos/as na materia e terá una ponderación de 10 puntos (100% da nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B, Orientación familiar: Intervención familiar en el ámbito de la diversidad., Sanz y Torres, 2003, Madrid

ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R. (Coords.), Manual de Orientación y Tutoría., Praxis, 1998,

LÓPEZ URQUIZAR, N. e SOLÁ MARTÍNEZ, T., Orientación escolar y tutoría., Grupo Editoria Universitario, 2005, Granada

Bibliografía Complementaria

BLASCO CALVO, P., Estrategias psicopedagógicas para la diversidad en educación secundaria. Casos prácticos resueltos., Nau Llivres, 2006, Valencia

MARTÍN, X. e outros., Tutoría. Técnicas, recursos y actividades., Alianza, 2008, Madrid

MARTÍN, E. e MAURI, T., Orientación educativa. Atención a la diversidad y educación inclusiva., Graó, 2011, Barcelona

MARTÍN, E. e ONRUBIA, J., Orientación y tutoría. Procesos de innovación y mejora de la enseñanza., Graó, 2011, Barcelona

MARTÍN, E. e SOLÉ, I., Orientación educativa. Modelos y estrategias de intervención., Graó, 2011, Barcelona

MARTÍNEZ, M. de C., Orientación educativa en la familia y en la escuela: casos resueltos., Dykinson, 2012, Madrid

SANTANA, L.E., Orientación educativa e intervención psicopedagógica., Pirámide, 2012, Madrid

---

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario				
Materia	Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario			
Código	V02M066V08102			
Titulacion	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Formación Profesional. Formación e Orientación Laboral			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Psicología evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Tellado González, Fernando			
Profesorado	Alfonso Gil, Sonia Tellado González, Fernando			
Correo-e	ftellado@uvigo.es			
Web	http://ftellado@uvigo.es			
Descrición xeral	A presente materia ten un carácter básico e común para todas as especialidades do posgrao de Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Sitúase no primeiro cuadrimestre do primeiro curso e facilita a comprensión das claves do desenvolvemento humano e os cambios que teñen lugar nos procesos físicos e psicológicos (*cognición, linguaxe, personalidade, etc.) no período da adolescencia e a idade adulta. Estes coñecementos son fundamentais na formación de docentes da etapa secundaria xa que representan unha ferramenta indispensable para poder contribuír ao desenvolvemento dos adolescentes e os adultos a través dunha idónea planificación dos seus procesos de aprendizaxe.			
Competencias				
Código				Tipoloxía
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.			- Saber estar / ser
CG8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.			- saber facer - Saber estar / ser
CG9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos			- saber - saber facer
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.			- saber facer - Saber estar / ser
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.			- saber

CE2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.	- saber
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	- saber - saber facer
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber - saber facer
CE5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer e comprender os procesos de desenvolvemento adolescente e da idade adulta e plantexar estratexias educativas e psicosociais para a súa promoción.	CG7 CG8 CG9 CG16 CE1 CE2 CE3 CT3
Comprender os procesos de interacción educativa na aula e os procesos cognitivos, metacognitivos e afectivo-motivacionais que subxacen á aprendizaxe e planificar e aplicar estratexias para a súa promoción.	CG8 CG9 CG16 CE2 CE5 CT3
Deseñar propostas de actuación educativa e laborais para o alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, acordos coa organización do centro docente e de formación.	CG7 CG8 CG9 CE4 CE5 CE9

Contidos

Tema	
1. FUNDAMENTOS DO COMPORTAMENTO HUMANO, DESENVOLVEMENTO E EDUCACIÓN	Conceptos de desenvolvemento, factores, teorías.
2. PSICOLOXÍA EVOLUTIVA	2.1. Cambios corporais e desenvolvemento na adolescencia. 2.2. Desenvolvemento cognitivo na adolescencia e na idade adulta. 2.3. Desenvolvemento afectivo-social na adolescencia e na idade adulta.
3. PSICOLOXÍA DA EDUCACIÓN	3.1. Enfoques conductuais da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.2. Enfoques cognitivos e socio-culturais da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.3. Factores Intrapersoais da Aprendizaxe: procesos e estratexias de aprendizaxe, motivación educativa, autoconcepto e procesos metacognitivos. 3.4. Factores Interpersoais da Aprendizaxe: a interacción alumno-alumno e a interactividade profesor-alumnos.
4. DIFICULTADES DE APRENDIZAXE E INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA	Descrición, avaliación e intervención.

Planificación docente

Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

Traballos de aula	12	82	94
Sesión maxistral	8.5	0	8.5
Probas de tipo test	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Resolución de actividades, estudo de casos, elaboración de documentos sobre a temática da materia, tanto de maneira individual como grupal, baixo a dirección dos docentes.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	ATENDERASEN AS DUBIDAS E INICIATIVAS PLANTEXADAS POLO ALUMNADO DURANTE A REALIZACION DAS ACTIVIDADES

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Actividades e prácticas a resolver en clase	70	CG7 CG8 CG9 CG16 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE9 CT3
Probas de tipo test	Preguntas sobre os contidos do temario	30	CG7 CG8 CG9 CG16 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE9 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Este máster ten a modalidade de ensino presencial, por tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obrigatorios para a avaliación continua. Esta asistencia debe ser, polo menos do 80% estando admitido faltar ao

20% da presencialidade.

Para superar a materia será preciso que os estudantes obteñan tanto na proba tipo test como nos traballos de aula como mínimo un 50% da cualificación nese apartado. O alumnado que non poida seguir a avaliación continua realizará unha proba dos contidos da materia, na data marcada no calendario do máster para os exames oficiais. Esta proba suporá o 100% da nota final. Os pormenores e características da devandita proba serán concretadas polo profesorado o día da presentación da materia ou cando se faga a consulta persoalmente. Aqueles estudantes que non superen as probas ou actividades obxecto de avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo.

Bibliografía. Fuentes de información

Bibliografía Básica

Coll, C. (Coord.), Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la Educación Secundaria, Graó, 2010, Barcelona

Coll, C., Palacios, J. y Marchesi, A. (Comps, Desarrollo psicológico y educación, 2. Psicología de la Educación, Alianza, 2001, Madrid

García-madruga, J. y Delval, J., Psicología del Desarrollo I, UNED, 2010, Madrid

González-Pienda, J.A., González, R., Núñez, J.C. y Valle, A., Manual de Psicología de la Educación, Pirámide, 2001, Madrid

Martín, C. y Navarro, J.I. (Coords., Psicología para el profesorado de Educación Secundaria y Bachillerato, Pirámide, 2011, Madrid

Palacios, J., Marchesi, A. y Coll, C. (Comps.), Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva, Alianza, 1999, Madrid

Santrock, J.W, Psicología del desarrollo, McGraw-Hill, 2006, México

Santrock, J.W, Psicología de la Educación., McGraw-Hill, 2006, México

Shaffer, D.R y Kipp, K., Psicología del desarrollo infancia y adolescencia, 7, CENGAGE LEARNING, 2007, México

---

Bibliografía Complementaria

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos**

Materia	Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos			
Código	V02M066V08103			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Formación Profesional. Formación e Orientación Laboral			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Pino Juste, Margarita Rosa			
Profesorado	Cid González, Antonio Pedro Fernández Rodicio, Clara Isabel Pino Juste, Margarita Rosa			
Correo-e	mpino@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	El curriculum es el eje sobre el que se desarrolla la labor educativa, tanto en los aspectos conceptuales (concepciones, componentes, niveles, etc.) como en los procedimientos (procesos de diseño, puesta en práctica, evaluación, etc.). De ahí la importancia del dominio de los contenidos que vamos a trabajar en este modulo.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	- saber
CG2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.	- saber
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	- saber facer
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	- saber facer
CG5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.	
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	- saber facer
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	- saber facer

CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.	- saber facer - Saber estar / ser
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.	- Saber estar / ser
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.	- Saber estar / ser
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.	- saber facer - Saber estar / ser
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber - saber facer
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	- saber facer - Saber estar / ser
CE13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.	- saber - saber facer
CE19	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.	- saber facer
CE20	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.	- saber facer
CE24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.	- saber - saber facer
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	- saber - saber facer
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	- Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Programar e implementar procesos de avaliación: coñecemento e habilidade da implementación de procesos evaluativos.	CG1 CG3 CG4 CG16 CG17 CE4 CE9 CE20 CE24 CE27 CE31 CT1 CT2 CT3
Utilizar diferentes metodoloxías en función do proceso de E-A, adecuando os aspectos, procesos e criterios metodolóxicos a cada situación de E/A	CG1 CG2 CG4 CG6 CG10 CG17 CE13 CE19 CE24 CE27 CE31 CT1 CT2 CT3

Establecer procesos de mellora do proceso de E/A: analizando a interacción profesor alumnos como base para o establecemento de novas estratexias de acción programadora durante a realización do proceso E/A.	CG2 CG7 CG10 CG16 CG17 CE9 CE13 CE19 CE24 CE31 CT1 CT2 CT3
Construír e seleccionar materiais didácticos adecuando estes ao saber facer do alumnado	CG1 CG2 CG7 CG10 CE9 CE13 CE19 CE20 CT1 CT2 CT3
Crear deseños curriculares segundo diferentes modelos, proxectando, en cada caso a toma de decisións dunha forma auto-reflexiva e crítica.	CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG10 CE4 CE9 CE13 CE24 CE27 CE31 CT1 CT2 CT3
Dominar as diferentes técnicas e tipos de avaliación e responsabilizarse cos procesos avaliativos.	CG2 CG3 CG4 CG7 CG10 CG17 CG18 CE4 CE9 CE13 CE31 CT1 CT2 CT3

Contidos

Tema	
1. Bases conceptuais e lexislativas.	Curriculum e teorías curriculares Orientacións teóricas do curriculum Modelos de curriculum Bases lexislativas
2. Organización de centros Educativos	Organización do Alumnado Organización do profesorado e liderazgo Organos Colexiados do centro escolar Documentos Institucionais

3. Componentes didácticos

Competencias
 Obxectivos: Tipos e redacción
 Contidos: Selección e secuenciación
 Metodoloxía: principios e estratexias
 Actividades: organización da aula e secuenciación das actividades
 Recursos didácticos
 Avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	11	22	33
Proxectos	0	30	30
Prácticas autónomas a través de TIC	0	14	14
Sesión maxistral	11	22	33
Traballos e proxectos	0	2.5	2.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	Durante as clases presenciais realizaranse exercicios concretos coa finalidade de que o alumnado adquiera a consolidación de determinados procedimentos que máis tarde deberán formalizar de forma autónoma no proxecto. Cada alumno presentará ao final do curso as seguintes evidencias: 1.- Redacción dunha orde do día dunha reunión de departamento 2.- Redacción dun acta dunha reunión semanal de departamento 3.- Diseño dunha unidade didáctica facendo especial fincapé nos apartados de metodoloxía e avaliación 4.- Glosario de termos e mapa conceptual de documentos traballados (Máximo cinco follíos)
Proxectos	Utilizarase como metodoloxía base o Aprendizaxe Basado en Proxectos ou Project Based Learning (PBL). Trátase dunha metodoloxía didáctica que utiliza metodoloxías activas e colaborativas cuxo obxectivo é que o alumnado alcance o dominio dos contidos mediante a realización dun proxecto deseñado polo profesor. Siguiendo a Edwards (2000) o proceso para levar a cabo o deseño por proxectos é o seguinte: * Planificación da investigación * Selección do tema * Recollida da información * Aplicación * Análise de datos * Informe * Seguimento e avaliación O proxecto consistirá na elaboración dunha unidade didáctica que se realizará individualmente ó longo do curso. Cada elemento curricular desta unidade terá un apartado teórico de fundamentación e análise que se realizará a través de consultas documentais e bibliográficas e tamén un apartado de deseño curricular. As diferentes fases do proxecto concretaranse nun produto escrito no ordenador para incorporar na plataforma. A profesora ofrecerá posibles temáticas para a unidade didáctica. A elaboración do proxecto terá varias fases que coinciden co deseño dos elementos curriculares dunha unidade didáctica. Para desenvolver o proxecto o alumnado terá en conta as explicacións teóricas da profesora e o traballo en equipo cos compañeiros onde se realizará unha retroalimentación do proceso para corregir o antes posible os posibles erros no desenvolvemento do proxecto
Prácticas autónomas a través de TIC	Realizaranse prácticas autónomas a través de diferentes plataformas didácticas
Sesión maxistral	Durante as sesións maxistras realizaranse as explicacións teóricas do tema e aclararanse as dúbidas surtidas durante a elaboración do proxecto. O alumnado disporá dun texto base de guía e axuda.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición

Traballos de aula	En las actividades realizadas en el aula se realizarán tareas prácticas sobre el diseño y organización de los elementos curriculares que el alumnado deberá presentar en su proyecto personalizado. Este proyecto tendrá como finalidad la programación de una unidad didáctica integrada innovadora utilizando técnicas metodológicas activas y participativas.
Proxectos	En las actividades realizadas en el aula se realizarán tareas prácticas sobre el diseño y organización de los elementos curriculares que el alumnado deberá presentar en su proyecto personalizado. Este proyecto tendrá como finalidad la programación de una unidad didáctica integrada innovadora utilizando técnicas metodológicas activas y participativas.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Calificaranse as actividades realizadas na aula para realizar unha retroalimentación positiva e mediante un exame de tipo test comprobarase a consolidación das aprendizaxes.	20	CG1 CG2 CG7 CG16 CG17 CE13 CE24 CE27 CE31
Proxectos	Cada alumno presentará a programación dunha unidade didáctica. Poderá elixir a temática e o curso de implementación.	80	CG3 CG4 CG5 CG7 CG10 CG18 CE4 CE9 CE19 CE20 CE24 CT1 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

<p>La evaluación de esta asignatura se desarrolla en varios niveles y dimensiones. Partiendo del marco general de las competencias, es decir, de las capacidades, la evaluación intentará recoger y valorar aquellos aspectos relacionados con el alumnado respecto a: el campo de los conocimientos, el campo de los procedimientos, el campo actitudinal y campo relacional.
Entendemos que el equilibrio estará en que el alumnado sea capaz de dominar estas cuatro grandes dimensiones que de alguna forma contribuirá la que se me fuere de manera integral.
La evaluación está diseñada en función de las siguientes características: formativa, continua, integral y final. Por lo tanto, afecta a todo el proceso de enseñanza-aprendizaje.
La evaluación del proyecto tendrá dos aspectos: por un lado a justificación teórica de los distintos elementos curriculares trabajados y por otro su diseño. Para evaluar el proyecto se seguirán las siguientes normas:
1.- Utilización de los conocimientos disponibles en los documentos trabajados en el aula para contrastar las propias ideas, apoyarlas y fundamentarlas. Comprensión de las ideas básicas contenidas en los materiales utilizados y analizados.
2.- Expresar correctamente las ideas propias, argumentadas y demostrar capacidad de escucha y receptividad.
3.- Crítica razonada de posiciones y hechos fundamentados con argumentos utilizando un vocabulario técnico propio de la materia.
4.- Claridad expositiva, habilidades de comunicación, estructura de la presentación trabajada en el aula.
5.- Estructura lógica de las ideas.
6.- Utilización

y manejo de las TIC.
7.- Adecuación y coherencia entre las actividades prácticas y los contenidos teóricos.
8.- Calidad de las aportaciones y expresiones de ideas innovadoras, contribuciones en el trabajo en grupo, compromiso en las diferentes tareas.
9.- Planteamiento de los objetivos didácticos, adecuación a edad, el tiempo, etc.
10.- Selección del tema, secuenciación de los contenidos el largo de la unidad didáctica, adecuación a edad, el tiempo, etc.
11.- Selección de las actividades, creatividad en su elaboración, adecuación a edad y la temporalización..
12.- Diseño innovador de recursos.
13.- Selección de las estrategias de evaluación: actividades de evaluación, tipos y técnicas de evaluación, diseño de instrumentos, etc.
El seguimiento de los grupos de trabajo se convierte en una ocasión privilegiada para introducir, por parte de la profesora, aspectos actitudinales (cooperación, responsabilidad profesional, motivación por el trabajo de maestro, etc.). Del mismo modo, en algunas fases del proyecto se le pide al alumnado que valoren su propio trabajo (autoevaluación) o el trabajo de los demás compañeros (coevaluación) para hacer una retroalimentación del proceso que permita resolver los errores en el aprendizaje el antes posible.
Para la valoración de trabajo en grupo el alumnado debe cubrir una matriz de autovaloración que estará disponible en la plataforma.</p>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CANTÓN MAYO, I. y PINO JUSTE, M.R., Diseño y desarrollo del curriculum., Alianza editorial., 2011

CANTON MAYO, I. Y PINO JUSTE, M., Organización de centros educativos en la sociedad del conocimiento, Alianza, 2013

Bibliografía Complementaria

ANTÚNEZ, S. Y GAIRÍN, J., La organización escolar. Práctica y fundamentos., GRAO, 1996

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Orientación e Función Titorial/V02M066V02101

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/V02M066V02102

Investigación e Innovación na Educación Secundaria/V02M066V02205

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistema Educativo e Educación en Valores**

Materia	Sistema Educativo e Educación en Valores			
Código	V02M066V08104			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Formación Profesional. Formación e Orientación Laboral			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Vieites García García, Manuel F.			
Profesorado	Cid Fernández, Xosé Manuel Fernández González, María Reyes Vieites García García, Manuel F.			
Correo-e	mvieites@uvigo.es			
Web				

Descrición xeral	Toda práctica educativa de intervención educativa funda as súas raíces no sistema de ideas, procedementos e valores que os seus fins lle asignan. A posición dun/ha profesional do campo educativo que quere educar sen ter unha teoría clara e definida da educación sería tan irracional como a de aquel que quere guiar alguén sen saber de onde parte, por onde vai e onde se dirixe. Ésta é a razón pola que antes de deseñar o desenvolvemento de calquera intervención pedagóxica, o profesorado debe ter clara unha Teoría da Educación que guíe a determinación do proceso educativo e a selección dos medios para logralo. Para iso, e en primeiro lugar, é necesario precisar que é a Teoría da Educación, que lonxe de referirse exclusivamente a cuestións teóricas acerca da educación e polo tanto afastadas das realidades educativas, incide polo contrario en todos os aspectos propios da práctica educativa. Polo tanto, a Teoría da Educación significa coñecer para facer, saber para logo aplicar mellor as innovacións educativas e, en definitiva, para mellorar a calidade da educación. A continuación é obrigado determinar qué entendemos por educación, xa que ao ser un termo de uso habitual na vida cotiá porque a todas as persoas afecta de algún modo, todo o mundo se atrevería a dar unha definición de educación. Ademais, existen moitos conceptos afíns á educación como formación, ensino, aprendizaxe, instrución, capacitación, que se empregan en moitas ocasións como termos similares e que deben diferenciarse para a súa correcta utilización. Así mesmo, a educación non se pode reducir á que é impartida na escola -Educación Formal-, xa que as persoas se educan máis alá de ela e os influxos que se reciben a partir de outros medios son tanto ou máis potentes que os que proceden da escola e incluso interfiren na súa acción. Polo tanto, faise necesario traballar os conceptos de -Educación Non Formal-, definida como o conxunto de procesos, medios e institucións deseñados en función de explícitos obxectivos de formación, que non están directamente dirixidos á provisión dos graos propios do sistema educativo regrado, e o de -Educación Informal- que se referiría a aqueles procesos educativos que se producen indiferenciados de outros procesos sociais, que non foron institucionalizados nin sistematizados, que se dan no curso ordinario da vida. Un dos factores que influíu na crecente importancia que se lle outorgou tanto á Educación Non Formal como á Educación Informal foi o cambio nos valores defendidos pola sociedade, da defensa da virilidade ou a guerra pasouse á defensa da paz ou a tolerancia, valores nos que ata agora non educaba a escola e que a partir da transversalidade como na LOXSE e da inclusión da Educación en Valores da LOE, si serían incluídos nos seus contidos. Tendo en conta que a saída profesional deste curso de posgrao é a de ser docente en Educación Secundaria é polo que un bloque de contido centrarase exclusivamente no sistema educativo, co fin de introducir ao alumnado no universo da educación, prestando especial atención aos elementos que integran o sistema e ás súas funcións en relación coa acción educativa. En consecuencia considéranse os axentes socioeducativos e as súas responsabilidades pero tamén se presta especial atención a algunhas institucións fundamentais como o Estado ou as Comunidades Autónomas en tanto responsables da normativa educativa, responsables da redacción e desenvolvemento da Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación. A análise da situación actual complementase cunha breve perspectiva histórica, considerando os retos e desafíos de futuro (LOMCE - Lei Orgánica de Mellora e Calidade da Educación).

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE11	Coñecer a evolución histórica da familia, os seus diferentes tipos e a incidencia do contexto familiar na educación.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

O alumnado é quen de analizar os aspectos substantivos do sistema educativo español nos ámbitos estatal e autonómico. O alumnado estuda e coñece a súa estrutura nunha perspectiva histórica e actual.	CG13 CE6
O alumnado comprende os aspectos fundamentais da Lei Orgánica 2/2006 e da LOMCE, en relación cos niveis educativos vinculados ao Mestrado de Secundaria.	CG13 CE6 CT1
O alumnado coñece e valora o rol dos axentes socioeducativos nos procesos educativos formais propios das ensinanzas de secundaria, bacharelato, formación profesional e ensinanzas de idiomas.	CG7 CE10 CE11
O alumnado sabe como deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe con especial atención á equidade, a educación emocional e en valores, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e ou respecto dos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sostible.	CG7 CG13 CE10 CT1

Contidos

Tema	
1. O Universo educativo: concepto de educación. Os escenarios educativos. Educación formal, non formal e informal.	1.1. Concepto de educación. Trazos xerais e diferenciais. 1.2. Clarificación terminolóxica. 1.3. Dimensións e piares da educación. 1.4. Os escenarios educativos: educación formal, non formal e informal. 1.5. Da escola tradicional ás escolas renovadas.
2. O sistema educativo. Os axentes socioeducativos (educadores, alumnado, familia) e a súa evolución.	2.1. O sistema educativo español. Análise histórica. LOGSE, LOCE, LOE, LOMCE. 2.2. A estrutura do sistema educativo despois da LOMCE. Ensinanza obrigatoria e posobrigatoria. Educación Secundaria e Bacharelato. Formación Profesional. Ensinanzas de Idiomas. 2.3. Institucións e axentes no sistema educativo. O rol do Estado e o das Comunidades Autónomas. Os centros educativos. Profesorado e alumnado. As familias. Asociacións escolares.
3. A educación en valores.	3.1. Marco conceptual da educación en valores e actitudes. Cara unha convivencia pacífica. 3.2. Metodoloxía e estratexias didácticas ante valores e actitudes. 3.3. Avaliación de valores e actitudes. 3.4. Actitudes do profesorado ante valores controvertidos. 3.5. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos e a Declaración dos Dereitos da Infancia: contexto de actuación para a educación de valores e actitudes.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	14	7	21
Traballos de aula	14	12.5	26.5
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	40	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	O profesorado explica os aspectos básicos dos núcleos temáticos da materia.
Traballos de aula	O alumnado realiza traballos nos que aplica os coñecementos desenvolvidos na sesión maxistral.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O alumnado realiza un traballo propio seguindo as indicacións do profesorado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	titorías
Traballos de aula	titorías
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	titorías

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	O profesorado explica os aspectos básicos dos núcleos temáticos da materia	20	CE6 CE10 CE11
Traballos de aula	O alumnado aplica o coñecemento teórico a casos prácticos.	30	CG7 CG13 CE6 CE10 CE11
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	O alumnado realiza un traballo de elaboración propia segundo as indicacións do profesorado.	50	CG7 CG13 CE6 CE10 CE11 CT1

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Camps, V., El gobierno de las emociones, Herder, 1998, Barcelona

Colom, A. J. (coord.), Teorías e institucións contemporáneas de la educación, Ariel, 1998, Barcelona

Delors, J., La educación encierra un tesoro, Santillana, 1996, Madrid

Esteve, J. M., Educar, un compromiso con la memoria. Un libro para educar en libertad, Octaedro, 2010, Barcelona

Haydon, G., Enseñar Valores. Un nuevo enfoque, Morata, 2013, Madrid

Mestre Chust, V., La necesidad de la educación en Derechos Humanos, UOC, 2007, Barcelona

Pozo Andrés, M^a del M. (ed.), Teorías e institucións contemporaneas da educación, Biblioteca Nueva, 2009, Madrid

Puig, J. M. et al., Aprendizaje servicio: educar para la ciudadanía, Octaedro, 2007, Barcelona

Sarramona, J., Fundamentos de educación, CEAC, 1989, Barcelona

Soler, Mª P. (coord.), De la educación emocional a la educación en valores, MEC, 2008, Madrid

Bibliografía Complementaria

Cuadernos de Pedagogía,

Revista Galega de Educación,

Revista Galega do Ensino,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
A Formación Profesional				
Materia	A Formación Profesional			
Código	V02M066V08225			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Formación Profesional. Formación e Orientación Laboral			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	8	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Dpto. Externo Psicología evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Alvarez Lires, Francisco Javier			
Profesorado	Alvarez Lires, Francisco Javier Fernández Riveiro, Miguel Anxo González Pazos, José Manuel			
Correo-e	xabieral@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia "Formación Profesional" facilita a adquisición dos coñecementos suficientes sobre o sistema de Formación Profesional vixente en España, que abrangue tanto a FP regrada como a FP para o Emprego. Garantirase pois o estudo das diferentes modalidades en que se organiza a FP Regrada, tendo en conta a normativa e o desenvolvemento curricular galego así como a análise das especialidades de profesorado da FP. Por último, analizaranse os distintos programas educativos europeos que posibilitan o intercambio de experiencias entre docentes e estudantes nun contexto internacional.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	- saber - saber facer
CG13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	- saber
CG14	Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.	- saber - saber facer
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.	
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	- saber - saber facer

CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber - saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber - saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe		
Resultados de aprendizaxe	Competencias	
Establece a relación existente entre demanda do contorno produtivo, cualificacións profesionais e oferta formativa de FP.	CG4 CG13	
Analiza o Catálogo Nacional de Cualificacións Profesionais e coñecer a estrutura das cualificacións.	CT1	
Coñece a estrutura da Formación Profesional no Sistema Educativo e a súa homologación co resto dos subsistemas de FP.	CG13	
Identifica os distintos niveis de concreción curricular dende o DBT ao currículo adaptado ao grupo clase.	CG13 CE4 CE8 CT1 CT2	
Coñece a estrutura curricular dos ciclos de FP no sistema educativo, atendendo as diferenzas na súa regulación polas leis educativas (LOGSE, LOE e LOMCE).	CG13 CG14	
Distingue a oferta de FP Regrada: réxime ordinario, de adultos (oferta modular) e a distancia.	CG13 CG14	
Analiza os proxectos experimentais na FP Dual en Galicia.	CG4 CG13 CG16 CT1 CT2 CT3	
Valora o plurilingüismo vixente no sistema educativo galego e determinar as características básicas das seccións bilingües en FP.	CG4 CG13 CT1 CT2 CT3	
Comprende o proceso de acreditación de competencias.	CG4 CG13 CG16 CG18 CE4 CT1 CT2	
Identifica as características básicas dos programas europeos destinados ao alumnado e profesorado da FP, Leonardo e Erasmus, e adquirir as destrezas necesarias para poder formalizar solicitudes a estes programas.	CG4 CG13 CG18 CT1 CT2 CT3	

Contidos		
Tema		
1. A FP EN ESPAÑA:	1.1. Cualificacións: INCUAL, catálogo nacional de cualificacións, marco europeo 1.2. Subsistemas da FP: “regrada” e “para o emprego”. 1.3. FP e experiencia profesional: acreditación de competencias. 1.4. Inserción Laboral como profesor de FP Regrada: especialidades de profesorado 1.5. Análise da lexislación vixente: LOGSE vs LOE /LOMCE e desenvolvemento curricular galego	

2. A FP NO SISTEMA EDUCATIVO (REGRADA):	2.1. FP de Base e FP Específica. 2.2. Ciclos formativos de grao medio e superior. 2.3. Formación Profesional Básica. 2.4. FP Dual. 2.5. FP de Adultos: presencial e a Distancia. 2.6. Plurilingüismo: linguas vehiculares e sección bilingües
3. FP EN EUROPA	3.1. Erasmus + 3.2. Mobilidades de estudantes para prácticas: FCTs e Titulados/as 3.3. Mobilidades de persoal 3.4. Asociacións Estratéxicas

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	10	0	10
Traballos tutelados	5	0	5
Traballos de aula	12	90	102
Presentacións/exposicións	12	50	62
Probas de tipo test	0	20	20
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da materia e avaliación inicial.
Sesión maxistral	Explicación por parte dos profesores da materia utilizando as presentacións cós alumnos terán a súa disposición na plataforma de e-learning faitic. A materia conta con dous profesores que atenderán as dúbidas e consultas dos alumnos dinamizando as clases presenciais e atendendo o traballo autónomo do alumno. Garántese que as titorías sexan tanto presenciais como a través de do foro de faitic e o correo electrónico.
Traballos tutelados	Proporanse actividades para que o alumno teña que intervir de forma oral na clase e deseñaremos actividades para fomentar o traballo en equipo.
Traballos de aula	A base da nosa metodoloxía é o fomento da aprendizaxe autónoma do alumno, coa orientación dos profesores. A aprendizaxe autónoma do alumno estará apoiada pola plataformas de e-learning faitic, nas que o alumno disporá de diferentes materiais elaborados para a materia.
Presentacións/exposicións	A exposición oral dos traballos, facendo uso das TIC's.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Realizaranse na aula baixo supervisión do profesor
Presentacións/exposicións	Realizaránse para expoñer os resultados ao gran grupo-clase
Traballos tutelados	Enviar traballos de actividades supervisadas para los que el estudiante tiene que intervenir oralmente en clase y diseñará actividades para promover el trabajo en equipo.
Actividades introdutorias	Actividades de introducción ao traballo colaborativo

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Participouse na clase amosando interese, puntualidade, realizando cuestións en clase, cooperando cos compañeiros de equipo e demostrando motivación cara a profesión docente	10	CG4 CG13 CG14 CG16 CG18 CE4 CT1 CT2 CT3

Presentacións/exposicións	Leváronse a cabo exposicións orais de calidade dos traballos en equipo, atendendo a:	40	CG4 CG14 CE8 CT1 CT2
	- Uso das TIC's. - Calidade da presentación. - Exposición de tódolos apartados do traballo. - Adaptación ao tempo dispoñible.		
	Será necesario obter un mínimo de 5 (sobre 10) nesta proba para poder aprobar a materia.		
Traballos tutelados	Aplicouse o aprendido por medio de traballos en equipos, atendendo a:	20	CG4 CG13 CG16 CG18 CE4 CT1 CT2 CT3
	Calidade e pertinencia dos contidos Redacción dos traballos. Presentación.		
Probas de tipo test	Adquiríronse os contidos teóricos.	30	CG13
	Esta proba incluírá preguntas tipo test e outras de resposta breve		CG14

Outros comentarios e avaliación de Xullo

CRITERIOS PARA ESTUDANTES QUE NON SUPERARON A AVALIACIÓN CONTINUA E DEBAN REALIZAR O EXAME DA 1ª CONVOCATORIA:

Estes/as estudantes deberán presentar os traballos obrigatorios non aprobados previamente na data indicada para a realización do Exame da 1ª convocatoria desta materia. Os profesores realizarán as preguntas oportunas trala exposición dos traballos coa fin de verificar se o/a alumno/a adquiriu as competencias mínimas requiridas. Non haberá unha proba escrita senón que o "exame" consistirá na exposición dos traballos e a resposta ás preguntas formuladas polos profesores.

En caso de non superar a materia nesta primeira convocatoria, os estudantes deberán ser avaliados conforme ao establecido para os/as alumnos/as non asistentes, tal e como se especifica a continuación:

CRITERIOS PARA ALUMNOS/AS NON ASISTENTES E PARA OS QUE SE PRESENTEN NA 2ª CONVOCATORIA:

Cráterios de avaliación	Instrumento de avaliación	Cráterios de cualificación
Adquiríronse os contidos teóricos <i>Será necesario optar un mínimo de 5 (sobre 10) nesta proba para poder aprobar a materia</i>	Proba obxectiva: preguntas con resposta breve	40%
Aplicouse o aprendido por medio de traballos individuais (mostraranse en faitic cunha semana de antelación ás datas de avaliación), atendendo a: Calidade e pertinencia dos contidos Redacción dos traballos. Presentación co formato adecuado <i>Será necesario optar un mínimo de 5 (sobre 10) nesta proba para poder aprobar a materia</i>	Corrección por escrito de varios traballos	30%
Leváronse a cabo exposicións orais de calidade dos traballos, atendendo a: Uso das TICs. Calidade da presentación. Exposición de tódolos apartados do traballo. Adaptación ao tempo dispoñible. <i>Será necesario optar un mínimo de 5 (sobre 10) nesta proba para poder aprobar a materia</i>	Observación sistemática.	30%

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Formación e Orientación Laboral/V02M066V08229

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/V02M066V08103

Innovación Docente e Iniciación á Investigación na Formación Profesional/V02M066V08227

Sistema Educativo e Educación en Valores/V02M066V08104

Outros comentarios

Para poder acollerse á avaliación continua a través de actividades na aula virtual é preciso asistir ás aulas nun 80% do tempo presencial cun aproveitamento axeitado. Aquel alumnado que non conte coa citada porcentaxe de asistencia, terá que realizar a probas indicadas no apartado de avaliación en criterios para alumnos non asistentes, nas datas establecidas oficialmente para a primeira convocatoria e, se é o caso, para a segunda.

Os documentos e arquivos dos traballos e tarefas do curso serán dispostos, en tempo e forma segundo os prazos programados, por cada alumna e cada alumno no seu espazo persoal respectivo na aula virtual do curso en FAITIC, en formatos de código aberto ou de visores libres.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Innovación Docente e Iniciación á Investigación na Formación Profesional**

Materia	Innovación Docente e Iniciación á Investigación na Formación Profesional			
Código	V02M066V08227			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Formación Profesional. Formación e Orientación Laboral			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Alvarez Lires, Francisco Javier			
Profesorado	Alvarez Lires, Francisco Javier González González, Salvador Guillermo Raposo Rivas, Manuela			
Correo-e	xabieral@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Os continuos cambios sociais que experimenta a nosa sociedade reflíctense nos comportamentos cidadáns e nas dinámicas dos centros e institucións educativas, cuxo *meso e *microsistema absorbe a diversidade e complexidade do **macrosistema social. O profesorado, os centros e institucións educativas enfróntanse no momento actual ao desafío de ofrecer resposta á ampla demanda educativa da sociedade contemporánea. Ante estes desafíos, o profesorado necesita e demanda recursos, formación e estratexias que lles permitan atopar respostas útiles, realistas e eficaces para adaptarse e adaptar a educación aos novos requirimentos sociais. Entre estes recursos e estratexias atópanse a innovación e a investigación educativa. Nela tratarase fundamentalmente de como abordar desde céntroo e a clase proxectos de innovación e investigación didáctica			

Competencias

Código		Tipoloxía
CE24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.	- saber - saber facer
CE25	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.	- saber facer - Saber estar / ser
CE26	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.	- saber - saber facer
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	- saber - saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	- saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Deseñar e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da materia	CE24 CE25 CT1
Deseñar e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas, orientadas á mellora docente.	CE26 CE27 CT1
Saber traballar de maneira eficiente e construtiva en contornas cooperativas.	CE26 CT3

Contidos	
Tema	
A función investigadora do persoal docente de FP. - Relevancia da investigación na FP.	
O profesorado como axente reflexivo e crítico, capaz de proxectar a innovación docente e a investigación educativa na mellora da súa propia práctica.	- Os métodos e técnicas de investigación e o seu papel na práctica docente. - O acceso a e manexo da información como elemento cruce da mellora docente.
Análise e valoración dos proxectos e experiencias innovadoras no ensino-aprendizaxe	- A aprendizaxe baseada en proxectos.
Deseño e desenvolvemento de propostas de innovación e investigación no ensino-aprendizaxe.	- A aprendizaxe cooperativa como proposta de innovación metodolóxica na aula.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	12	20	32
Traballos de aula	10	33	43
Debates	2	7	9
Traballos e proxectos	5	60	65
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades de presentación da materia e de coñecemento do alumnado.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor.
Debates	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Realizados baixo a supervisión do profesor
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Realizaráanse ao longo do módulo específico con presentacións ao gran guro

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Actividades de aula e observación e seguimento da asistencia e a participación do alumno	30	CE27 CT1 CT3

Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, xa sexan investigacións, traballos, proxectos ou programacións.	70	CE24
			CE25
			CE26
			CE27
			CT1
			CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para conseguir unha avaliación continua positiva, dada a modalidade de ensino presencial do Máster, esíxese a todo o alumnado unha asistencia dun mínimo do 80% ás sesións, ademais da realización e entrega de tarefas ponderables. Os prazos de entrega das actividades, traballos, etc. serán comunicados o primeiro día de clase coa presentación do programa da materia.- O alumnado que non obteña unha avaliación continua positiva, sobre os parámetros expostos anteriormente, e presentase o proxecto de innovación educativa e/ou investigación), poderá presentarse a unha proba escrita (data marcada no calendario do máster para exames oficiais) sobre todos os contidos traballados. Esta proba estará baseada na rigorosidade e profundización nos coñecementos e competencias conseguidas polo alumnado na materia e terá unha ponderación de 5 puntos (50% da nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Area, M, Innovación pedagógica con las TIC y el desarrollo de las competencias informacionales y digitales., 2008, Investigación en la escuela,

Bell, J., Cómo hacer tu primer trabajo de investigación: guía de investigadores en educación y ciencias sociales., Gedisa, 2005,

Bisquerra, R., Metodología de la investigación educativa., La Muralla., 2004,

Cebrián, M., .Creación de materiales para la innovación educativa con TIC. II Congreso Nacional de Formación del Profesorado en Tecnologías de la Información y la Comunicación, 2004, II Congreso Nacional de Formación del Profesorado en Tecnologías de la Información y la Comunicación

Gairín Sallán, J., y Medina Riviña, A, Innovación de la educación y de la docencia, EDITORIAL UNIVERSITARIA RAMON ARECES, 2015,

Bibliografía Complementaria

Arce, C. y Real, E., Introducción al análisis estadístico con SPSS para Windows., PPU., 2001,

Etxeberria, J. y Tejedor, F. J., Análisis descriptivo de datos en educación., La Muralla., 2005,

Kvale, S., La entrevista en la investigación cualitativa., Morata, 2011,

Tejada Fernández, J., Estrategias de innovación en la formación para el trabajo., Tornapunta., 2009,

Vallejo, A. F., Orti, M. y Agudo, Y., Métodos y técnicas de investigación social, Centro de Estudios Ramón Areces, 2007,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas Externas/V02M066V06301

Traballo Fin de Máster/V02M066V06401

Outros comentarios

Esta materia ten un carácter marcadamente propedéutico con respecto as prácticas externas ou practicum que o alumnado realizará unha vez terminada a parte específica co traballo de fin de grao que terá que render e defender para conseguir o máster.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Formación e Orientación Laboral				
Materia	Formación e Orientación Laboral			
Código	V02M066V08229			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Formación Profesional. Formación e Orientación Laboral			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Dpto. Externo Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Alvarez Lires, Francisco Javier			
Profesorado	Alonso Blanco, Albano Julio Alvarez Lires, Francisco Javier Fernández Riveiro, Miguel Anxo			
Correo-e	xabieral@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Con esta materia, os/as estudantes coñecerán o currículo dos módulos profesionais da súa especialidade, sexan regulados pola LOGSE ou pola LOE_LOMCE. Amais, serán quen de deseñar unha programación didáctica conforme ao modelo establecido pola lexislación galega para a FP e analizarán diferentes estratexias metodolóxicas atendendo ás distintas modalidades en que se pode impartir a FP Regrada			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	- saber facer - Saber estar / ser
CE19	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.	- saber - saber facer
CE20	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.	- saber - saber facer
CE22	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.	- saber facer - Saber estar / ser
CE23	Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.	- saber facer - Saber estar / ser
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Coñecer a evolución que experimentaron estes módulos para adaptarse ás necesidades do mundo laboral, ao seu entorno e ós distintos obxectivos que se foron dando á Formación Profesional	CE19 CE20 CE31
Coñecer os contidos curriculares dos módulos que este profesor pode impartir nos distintos ciclos formativos de formación profesional e máis nos programas de cualificación profesional inicial.	CE19 CE20 CE23 CE31
Confeccionar programación de aula a partir dos currículos de cada un dos Ciclos Formativos, tendo en conta os distintos niveis de concreción curricular	CE19 CE20 CE23
Seleccionar os contidos idóneos, que permitan alcanzar os obxectivos que con estes módulos se pretenden lograr no alumnado	CE19 CE31
Saber planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensinanza e aprendizaxe; potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias das respectivas ensinanzas	CE8 CE19 CE20 CE23 CE31
Desenvolver e aplicar metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes	CE8 CE20 CE22 CE23 CE30 CE31
Aplicar estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros	CE20 CE22 CE30 CE31
Elaborar materiais educativos utilizando a comunicación audiovisual e multimedia, facendo especial fincapé nas TICs	CE20 CE22
Elaborar instrumentos de avaliación que permitan comprobar a eficacia das técnicas docentes aplicadas e aproveitamento por parte do alumno, de modo que sirva de estímulo para ambos suxeitos do sistema educativo	CE23 CE31
Desenvolver unha actitude crítica (constructiva) respecto á labor docente, as políticas educativas, e os diferentes enfoques metodolóxicos	CE8 CE30 CE31

Contidos

Tema	
1. Os Módulos específicos da especialidade de profesorado de "Formación e Orientación Laboral" e outras familias profesionais afíns.	1.1 Estrutura, composición, deseños curriculares e os seus obxectivos na Formación Profesional, no marco legal da LOGSE e a LOE
2. As Programacións didácticas	2.1 Estrutura, deseño e confección das mesmas.
3. A formación científica básica.	3.1 Selección de contidos adecuados aos distintos niveis curriculares nos distintos módulos da especialidade
4. Os materiais didácticos.	4.1 Estudio, manexo, confección de materia, atendendo ás estratexias didácticas elixidas 4.2 Necesidade de innovación do material e dos métodos de ensino
5. A motivación	5.1 Técnicas e métodos 5.2 Simulación de situacións motivadoras
6. Elección da metodoloxía adecuada aos distintos perfís de alumnos	6.1 Ciclos medios, superiores, FP Básica, educación de adultos e ensino a distancia 6.2 Seccións bilingües
7. A avaliación	7.1 Concepto 7.2 Tipos. 7.3 Instrumentos 7.4 Deseño de métodos eficaces

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	8	8	16
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	92	92

Traballos de aula	40	120	160
Presentacións/exposicións	10	20	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da guía docente da materia e avaliación inicial dos coñecementos previos
Sesión maxistral	Explicación de cada un dos núcleos temáticos dos contidos da materia. Unha vez expostos os contidos, solicitarase a intervención dos/as estudantes na busca de feedback. Todo o material que se utilice será de libre acceso para o alumnado a través da plataforma faitic
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Confección dos distintos traballos de forma autónoma coa supervisión do profesor. Serán de elaboración individual e tamén en equipo
Traballos de aula	Corrección e asesoramento sobre os traballos que se están a reazlizar
Presentacións/exposicións	Presentacións por parte dos alumnos dos traballos realizados, tralo asesoramento do profesor en canto ao emprego das TICs e as destrezas de comunicación oral.

Atención personalizada	
	Descrición
Metodoloxías	
Traballos de aula	Realizaránse baixo a supervisión do profesor
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Dentro e fora da aula-clase mediante emprego de ferramentas TIC

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	Participouse na clase amosando interese, puntualidade, realizando cuestións en clase, cooperando cos compañeiros de equipo e demostrando motivación cara a profesión docente	10	CE8 CE20 CE22 CE23 CE30 CE31
Presentacións/exposicións	Leváronse a cabo exposicións orais de calidade dos traballos, atendendo a: uso das TICs; comunicación verbal e non verbal; exposición de todos os apartados do traballo e adaptación ao tempo dispoñible. Será necesario obter un mínimo de 5 (sobre 10) nesta proba para poder aprobar a materia	40	CE20 CE22 CE30
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Aplicouse o aprendido por medio de traballos, atendendo a: calidade e pertinencia dos contidos; redacción dos traballos; presentación co formato adecuado. Será necesario obter un mínimo de 5 (sobre 10) nesta proba para poder aprobar a materia	50	CE8 CE19 CE20 CE23

Outros comentarios e avaliación de Xullo

CRITERIOS PARA ESTUDANTES QUE NON SUPERARON A AVALIACIÓN CONTINUA E DEBAN REALIZAR O EXAME DA 1ª CONVOCATORIA:

Estes/as estudantes deberán presentar os traballos obrigatorios non aprobados previamente na data indicada para a realización do Exame da 1ª convocatoria desta materia. Os profesores realizarán as preguntas oportunas trala exposición dos traballos coa fin de verificar se o/a alumno/a adquiriu as competencias mínimas requiridas. Non haberá unha proba escrita senón que o "exame" consistirá na exposición dos traballos e a resposta ás preguntas formuladas polos profesores.

En caso de non superar a materia nesta primeira convocatoria, os estudantes deberán ser avaliados conforme ao establecido para os/as alumnos/as non asistentes, tal e como se especifica a continuación:

CRITERIOS PARA ALUMNOS/AS NON ASISTENTES E PARA OS QUE SE PRESENTEN NA 2ª CONVOCATORIA:

Criterios de avaliación	Instrumento de avaliación	Criterios de cualificación
Adquiríronse os contidos teóricos <i>Será necesario optar un mínimo de 5 (sobre 10) nesta proba para poder aprobar a materia</i>	Proba obxectiva: preguntas con resposta breve	30%
Aplicouse o aprendido por medio de traballos individuais (mostraranse en faita cunha semana de antelación ás datas de avaliación), atendendo a: Calidade e pertinencia dos contidos Redacción dos traballos. Presentación co formato adecuado <i>Será necesario optar un mínimo de 5 (sobre 10) nesta proba para poder aprobar a materia</i>	Corrección por escrito de varios traballos	40%
Leváronse a cabo exposicións orais de calidade dos traballos, atendendo a: Uso das TICs. Calidade da presentación. Exposición de tódolos apartados do traballo. Adaptación ao tempo dispoñible. <i>Será necesario optar un mínimo de 5 (sobre 10) nesta proba para poder aprobar a materia</i>	Observación sistemática.	30%

Bibliografía. Fontes de información**Bibliografía Básica****Bibliografía Complementaria****Recomendacións****Materias que continúan o temario**

Prácticas Externas/V02M066V08301

Traballo Fin de Máster/V02M066V08401

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/V02M066V08102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/V02M066V08103

A Formación Profesional/V02M066V08225

Sistema Educativo e Educación en Valores/V02M066V08104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas Externas				
Materia	Prácticas Externas			
Código	V02M066V08301			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Formación Profesional. Formación e Orientación Laboral			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Ecoloxía e bioloxía animal			
Coordinador/a	Garrido González, Josefa			
Profesorado	Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://http://mpe.uvigo.es/index.php?option=com_content&view=article&id=24&Itemid=140&lang=es			
Descrición xeral	As prácticas externas están orientadas a completar e reforzar as competencias asociadas ao título. Realizaranse nunha contorna laboral e profesional real relacionado con algún dos ámbitos da Educación.			
Competencias				
Código				Tipoloxía
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.			- saber - saber facer
CG5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.			- saber - saber facer
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.			- saber facer
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.			- saber facer
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación			- saber facer
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.			- Saber estar / ser
CE28	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.			- saber facer
CE29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.			- saber - Saber estar / ser
CE30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.			- saber

CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	- saber facer - Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber - Saber estar / ser
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa Historia	
O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	CG3 CG6 CG12 CG16 CE30 CE31 CT3
O alumnado será quen de planificar e avaliar materias correspondentes á especialización.	CG3 CG5 CG6 CG10 CG12 CG16 CE28 CE29 CE30 CE31 CT1 CT2 CT3

Contidos

Tema
Deseño de materias da especialidade
Elaboración de materiais e actividades
Aplicación de técnicas e estratexias de aprendizaxe en distintas etapas e cursos.
Análise da práctica educativa

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas externas	150	0	150
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	0	150	150

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas externas	Realización de prácticas coma docente nun centro de ensinanza secundaria. A tutorización será levada a cabo por un docente do centro e un docente da universidade.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas externas	O alumnado terá dous tutores ou titoras que o apoiarán nesta materia. Un tutor/a no centro de prácticas e un tutor/a na universidade que será o seu tutor/a de PAT

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas externas	Realización de prácticas coma docente nun centro de ensinanza secundaria. RESULTADOS DE APRENDIZAXE -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	50	CG3 CG5 CG6 CG10 CG12 CG16 CE28 CE29 CE30 CE31 CT1 CT2 CT3
Informes/memorias de prácticas externas ou prácticum	Elaboración dunha memoria de prácticas na que se explique o paso polo centro de prácticas. RESULTADOS DE APRENDIZAXE -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	50	CG3 CG5 CG6 CG10 CG12 CG16 CE28 CE30 CE31 CT1 CT2 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

- Feliz, T. y Ricoy, M.C., La formación inicial de los profesores de secundaria., Sanz y Torres., 2008, Madrid
- González, M. T., Escudero, J. M., Nieto, J. M. y Portela, A., Innovaciones en el gobierno y la gestión de los centros escolares., Síntesis, 2011, Madrid
- Marco, B., Competencias Básicas: Hacia un nuevo paradigma educativo, Narcea, 2008, Madrid
- Perrenoud, Ph, Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar, Grao, 2007, Barcelona
- Perrenoud, Ph, Diez nuevas competencias para enseñar, Graó, 2004, Barcelona
- Sierra, B. y Pérez Ferra, M, La comprensión de la relación de la teoría-práctica: una clave epistemológica de la didáctica. Revista de Educación, 2007,
- Latorre, A., La investigación-acción. Conocery cambiar la práctica educativa, Grao, 2007, Barcelona

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo Fin de Máster/V02M066V06401

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Aprendizaxe e Ensinanza dos Módulos das Familias Profesionais do Sector Servizos/V02M066V06226

Desenvolvemento Psicolóxico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/V02M066V06102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/V02M066V06103

Innovación Docente e Iniciación á Investigación na Formación Profesional/V02M066V06227

A Formación Profesional/V02M066V06225

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo Fin de Máster				
Materia	Traballo Fin de Máster			
Código	V02M066V08401			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Formación Profesional. Formación e Orientación Laboral			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Ecoloxía e bioloxía animal			
Coordinador/a	Garrido González, Josefa			
Profesorado	Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	Materia orientada á realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolvemento orixinal nalguna das liñas do módulo específico do máster, e estará relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	- saber facer
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	- saber facer
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.	- saber - saber facer
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.	- Saber estar / ser
CE24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.	- saber - saber facer
CE26	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.	- saber
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	- saber facer
CE29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.	- saber
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	- saber - saber facer

CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización.	CG4 CG6 CG10 CG12 CG17 CE24 CE26 CE27 CE29 CT1 CT2
O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe.	CG12 CG17 CE24 CE26 CE27 CE29 CT1 CT2
O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	CG6 CG12 CE26 CE27 CT1 CT2

Contidos
Tema
Elaboración de un traballo de investigación no ámbito da educación secundaria

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	1	0	1
Traballos tutelados	10	139	149

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Presentacións/exposicións	Realizarase por cada alumno ou alumna diante dun tribunal composto por 3 profesores do itinerario/especialidade correspondente ou do módulo común. A súa exposición será apoiada cos medios informáticos, audiovisuais, multimedia/et. oportunos, cunha duración entre 10 y 15 minutos e posteriormente o tribunal formulará ao alumno as cuestións que considere oportunas.
Traballos tutelados	Realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolvemento orixinal nalgunha das liñas desenvolvidas no módulo específico do Mestrado, relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario. Encamiñase ao desenvolvemento dunha actividade que contribúa a acadar un conxunto de competencias de carácter académico, profesionalizante e investigador que enriqueza globalmente a súa formación inicial. Será guiado por unha persoa docente da universidade. Este traballo estará encadrado na etapa da educación secundaria obrigatoria ou postobrigatoria. O traballo de fin de mestrado poderá estar ligado ás actividades de aula, unidades didácticas ou proxectos realizados polo alumnado na fase de prácticas, incluíndo sempre os aspectos de investigación educativa pertinentes a xuízo da persoa titora da universidade.

Atención personalizada			
Metodoloxías		Descrición	
Traballos tutelados			
Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos tutelados	Realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolro orixinal nalgunha das liñas desenvolvidas no módulo específico do Mestrado, relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario. Encamiñarase ao desenvolvemento dunha actividade que contribúa a acadar un conxunto de competencias de carácter académico, profesionalizante e investigador que enriqueza globalmente a súa formación inicial. Será guiado por unha persoa docente da universidade. Este traballo estará encadrado na etapa da educación secundaria obrigatoria ou postobrigatoria. O traballo de fin de mestrado poderá estar ligado ás actividades de aula, unidades didácticas ou proxectos realizados polo alumnado na fase de prácticas, incluíndo sempre os aspectos de investigación educativa pertinentes a xuízo da persoa titora da universidade. RESULTADOS DE APRENDIZAXE: -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	30	CG4 CG6 CG10 CG12 CG17 CE24 CE26 CE27 CE29 CT1 CT2
Presentacións/exposicións	Será realizada por cada alumno ou alumna diante dun tribunal composto por 3 profesores do itinerario/especialidade correspondente ou do módulo común. A súa exposición será apoiada cos medios informáticos, audiovisuais, multimedia/et. oportunos, cunha duración entre 10 y 15 minutos e posteriormente o tribunal formulará ao alumno as cuestións que considere oportunas. RESULTADOS DE APRENDIZAXE: -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora	70	CG4 CG10 CE24 CE26 CE29 CT1 CT2

Outros comentarios e avaliación de Xullo

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:

Informe da titora ou titor da Universidade : Calidade do documento escrito: 30% da cualificación final (máximo 5 puntos).
 Comisión para xulgar o Traballo Fin de Mestrado : Presentación e defensa do TFM: 70% restante (máximo 5 puntos)***

- Calidade do documento escrito
- Pertinencia do contido exposto.

- Calidade da presentación oral.
- Capacidade para a súa defensa.
- Grao de resolución manifestado.
- Adecuacións dos recursos e medios empregados na presentación, incluído o uso das TIC.

** Será necesario obter unha puntuación mínima de 3,5 puntos sobre 7 puntos neste apartado para obter unha avaliación positiva global.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

APA, Manual de Publicaciones de la American Psychological Association, 3ª, Manual Moderno., 2010, Méjico

Feliz, T., Ricoy, M. C. et al., The software for the content analysis: wrong, technical and artistic uses. Beyond Text: Video and other Medium Use in Qualitative Research (pp. 103-120), 2012,

Hernández, R., Fernández, C. & Baptista, P., Metodología de la investigación, McGraw-Hill., 2006, México

Flick, U., Introducción a la investigación cualitativa, Morata., 2004, Madrid

Mcmillanm, J. y Shumacher, S., Investigación educativa una introducción conceptual., Pearson., 2005, Madrid

Ricoy, M.C., Consideraciones sobre la construcción de los instrumentos de recogida de información en la investigación educativa., Guadalbullón, 2009,

---

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V06102

Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular/P02M066V06106

Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V06103

Formación Académica e Profesional/P02M066V06254

A Atención á Diversidade e a súa Intervención/P02M066V06252

A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación/P02M066V06253

A Innovación e a Investigaicón Educativa como Factores para a Mellora e o Asesoramento Escolar/P02M066V06107

Orientación Base Legal, Composición, Planes e Programas/P02M066V06105

Orientación e Función Titorial/P02M066V06101

Prácticas Externas/P02M066V06301

Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V06104